

Prípadová štúdia popisuje proces seba rozvoja lektorky Feuersteinovej metódy inštrumentálneho obohacovania (FIE) a zmien dosiahnutých pri výučbe detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v školskom klube, v ktorom sa metóda FIE využíva.

Kazuistika – Vladimíra Fortunová, lektorka FIE

Volám sa Vladimíra Fortunová. V roku 2009 som ukončila vysokú školu v odbore učiteľstvo všeobecnovzdelávacích predmetov v kombinácii slovenský jazyk a literatúra a dejepis. V súčasnosti pracujem v Komunitnom centre vo Veľkej Ide pri Košiciach, kde v poobedňajších hodinách vediem školský klub na miestnej základnej škole. S Feuersteinovou metódou som sa prvýkrát stretla v roku 2014. V roku 2015 som absolvovala kurz FIE Standard I a následne po ňom aj FIE Basic I. Odvtedy metódu FIE využívam pri práci s deťmi v školskom klube.

Ako FIE zmenilo mňa

Nastavenie školstva na Slovensku tlačí učiteľov do ustavičného zvyšovania si kvalifikácie. V praxi to znamená účasť na rôznych školeniach, častokrát len za účelom získania osvedčenia. Aj zo mňa sa po vysokej škole stal taký „zberač certifikátov“. S podobným prístupom som prichádzala na kurz FIE, veď každý papier sa v budúcnosti môže zísť. O metóde som niečo málo počula a videla od kolegov v práci. Nemala som veľké očakávania, keďže dovtedy ma žiadna z nových metód príliš neoslovila. O to väčšie bolo moje prekvapenie.

FIE mi v mnohých smeroch otvorilo oči. Čas strávený na školení na mňa pôsobil ako terapia, ktorá mi pomohla uvedomiť si veľa vecí, pochopiť mnohé životné situácie a usporiadať si myšlienky. Môj pohľad na svet dostal nový rozmer. Začala som lepšie vnímať svoje okolie

a viac mu načúvať. FIE ma naučilo vypočuť si a rešpektovať odlišné názory, aj keď s nimi často nesúhlasím.

Pomohlo mi zlepšiť orientáciu v priestore. Keď chcem s autom odbočiť doprava či doľava, už si nemusím najprv nahlas povedať ktorá je pravá a ktorá ľavá ruka. Práve FIE mi dodalo väčšiu sebaistotu. Naučilo ma bojovať so svojim strachom z nepoznaného a nebáť sa ho pomalými krokmi prekonávať.

Vyrastala som v prostredí, kde sa chyby netolerovali a odsudzovali. Chyba bola jednoducho chápaná ako zlyhanie. Preto som sa púšťala len do vecí, pri ktorých zlyhanie nehrozilo. Čo bolo dosť obmedzujúce. Iný pohľad som ale nepoznala a myslela si že je to takto správne. FIE ma naučilo vnímať chyby sú súčasťou nášho života, ktoré môžu človeka posúvať vpred. Prestala som hľadať vinníkov za svoje neúspechy a naučila sa prevziať zodpovednosť za svoje konanie. Práve toto poznanie mi dáva pocit väčšej slobody.

Výrazný posun u mňa nastal v komunikácii s rodinou a priateľmi. Naučila som sa svoje myšlienky jasnejšie formulovať. Už nečakám na to, až mi moje potreby a pocity vyčítajú z očí. Menej druhých ľudí posudzujem, skôr sa snažím pochopiť ich a pozrieť sa na svet ich očami.

Najväčší vplyv mala metóda na moju pracovnú oblasť. Pri práci s deťmi som bola veľmi direktívna. Všetci do jedného na hodinách museli pracovať, či sa im to páčilo alebo nie. Nezaujímalo ma čo potrebujú a či sú na to vôbec pripravené. Ja som ich potrebovala niečo naučiť a hotovo. Výsledkom bola dusná atmosféra v triede, unavené deti z pracovného tempa aj zo mňa a ja frustrovaná, že sa mi nedarí robiť s nimi pokroky podľa plánov. Nerozumela som, prečo sa deti nevedia nič naučiť, keď mňa učili rovnako a zvládla som to. FIE mi pomohlo pochopiť, že tadiaľto cesta nevedie... Ukázalo mi úplne nový spôsob, ako deti nenásilnou formou vzdelávať.

Metóda u mňa zbúrala celý systém práce, v ktorom som vyrastala a bola presvedčená, že je ten správny. Obrátila moje myslenie aj prístup k učeniu.

Ako FIE zmenilo deti zo školského klubu

Poobedňajší školský klub navštevujú deti zo sociálne vylúčenej rómskej komunity. Tieto deti pochádzajú zo sociálne veľmi slabých pomerov. Rastú v prostredí, kde pre zdravý vývin dieťaťa nie sú vhodné podmienky. Rodičmi a prostredím neboli nijako vychovávané, usmerňované, často ani milované. Už pred vstupom do školy sú odsúdené na neúspech. Vo väčšine prípadov nie sú schopné zvládnuť predpísané učivo základnej školy.

V školskom roku 2015/2016 navštevovalo klub štyrikrát v týždni osem detí. Za desať mesiacov sme spoločne prešli inštrument Usporiadanie bodov a Urči emócie. Intenzita a dĺžka práce s inštrumentom závisela od dochádzky detí a ich momentálneho nastavenia. Spravidla tri až štyrikrát týždenne.

V našich spoločných začiatkoch boli deti trocha zmätené, keďže práca FIE metódou má v mnohých smeroch iné pravidlá na aké boli dovtedy zvyknuté v školskom procese. Veľkým problémom bolo pre deti prijať fakt, že nedostávajú presné inštrukcie, čo a ako majú robiť. Neboli zvyknuté slobodne premýšľať, iba mechanicky plniť dané zadania. Obrovskou prekážkou im bol vlastný strach čokoľvek samostatne urobiť. Nevieť a nedokážem, boli najčastejšie slová, ktoré som od nich počula. Ak po dlhom povzbudzovaní nakoniec napríklad nakreslili štvorec na tabuľu alebo napísali písmeno, neboli so svojou prácou spokojné a rýchlo podľahli stresu. Potrebovali moju neustálu pozornosť a odobrenie, či je to čo urobili správne alebo nesprávne. Deťom chýbala fantázia, nedokázali snívajť. Výrazne obmedzená slovná zásoba im bránila vo vyjadrovaní. Keď niečo začali rozprávať, v polovici vety sa zasekli pretože nevedeli nájsť vhodné slovo, radšej to vzdali a zahanbene ostali ticho. Nedokázali sa primerane sústrediť na jednu činnosť.

Nasledujúci školský rok 2016/2017 k nám pribudlo osem nových detí, ktoré dovtedy navštevovali klasický školský klub a s metódou FIE nemali žiadne skúsenosti. Takže sme opätovne pracovali spoločne na Usporiadaní bodov. Pretože sa skupina zdvojnásobila, pracovné tempo sa spomalilo. S inštrumentom sme pracovali dvakrát v týždni. A práve vtedy začali na povrch vychádzať účinky metódy. V porovnaní s novými spolužiakmi, ktorí nastúpili do klubu, boli deti navštevujúce klub už druhý rok oveľa smelšie, dokázali sa viac sústrediť a nedesili ich tak výrazne nové veci. Boli viac sebavedomejšie, ich správanie bolo pokojnejšie, rovnako aj prístup k učeniu. Úžasné bolo sledovať čo všetko si deti z predchádzajúceho roka

zapamätali. Rozdiely boli pozorovateľné pri všetkých činnostiach. V priebehu školského roka štyri deti z klubu odišli. Dve odobrali rodičom kvôli zanedbaniu starostlivosti do detského domova, ďalšie dve deti rodičia odhlásili z nejasných dôvodov. Namiesto nich sme prijali tri nové deti, ktoré o klub samé prejavili záujem. Nakoľko sa jednalo o deti s menšími deficitmi v porovnaní s ich spolužiakmi, po pár mesiacoch individuálnej práce svojich spolužiakov dobehli a ďalej sme pokračovali spoločne. Za ten školský rok deti prešli celým Usporiadaním bodov.

Posledný spoločný školský rok 2017/2018 pokračovalo v klube jedenásť detí, ktoré úspešne zvládli inštrument Urči emócie.

Po troch rokoch práce pomocou metódy FIE a dvoch zvládnutých inštrumentoch deti v klube nádherne pokročili:

- Výrazne sa zlepšila pracovná atmosféra, deti už nie sú v napätí, cítia sa uvoľnene,
- Zvýšilo sa im sebavedomie, viac si pri učení veria, slová neviem a nedokážem počuť v klube málokedy,
- Naštartovala sa ich vnútorná motivácia, v klube pracujú nie preto, že ja chcem alebo že musia, ale preto že to chcú samé,
- Začali premýšľať nad tým čo robia a plánovať jednotlivé kroky,
- Začali klásť otázku: Prečo je to tak?
- Naučili sa pracovať so svojim strachom z nových vecí a postupne ho prekonávať,
- Pri rôznych činnostiach pôsobia vyrovnanejšie, dlhšie sa dokážu sústrediť,
- Rozšírili si slovnú zásobu, vedľa lepšie vyjadriť svoje myšlienky, pomenovať veci,
- Dokážu vyjadriť svoj názor, niektoré deti svoj názor vedľa aj obhájiť,
- Naučili sa pracovať s chybou, dokážu ju nájsť či priznať si ju a aj opraviť,
- Odbúrala sa u nich súťaživosť pri plnení úloh, každé dieťa v klube má svoje vlastné pracovné tempo a ostatné deti to rešpektujú,
- Naučili sa požiadať o pomoc a pomôcť druhému, ak ho o to poprosí,
- Vedľa pomenovať vlastné pocity, sú menej agresívne,
- Dokážu ohodnotiť výsledok svojej práce,
- Tešia sa z vlastného úspechu, prejavujú emócie,
- Naštartovala sa u nich predstavivosť,
- Získané poznatky sú schopné využiť v rôznych životných situáciách.

Každý deň deti zásluhou FIE metódy robia pokroky. Dôkazom toho nie sú len moje pozorovania a skúsenosti pri práci v klube, ale aj spätné väzby od učiteľov v škole či od rodičov. Podľa ich slov sú deti navštevujúce klub zdvorilejšie, pokojnejšie ako ich spolužiaci, majú väčšiu slovnú zásobu a na hodinách sa viac sústredia. Zlepšila sa aj ich školská dochádzka.

Najdôležitejšia spätná väzba však prichádza od detí. Keď na vás uprú svoje veľké oči a povedia, že sa im dnešný klub páčil. Alebo keď nechcú ísť z klubu domov a ostanú sedieť na stoličke v triede. Keď vám cestou domov rozprávajú svoje dojmy a pocity z toho, o čom sme sa dnes zhovárali. Vtedy si poviete, že s nimi kráčate tým správnym smerom.

Prečo je FIE vhodné pre prácu s rómskymi deťmi

FIE metóda je zásluhou správneho sprostredkovaného učenia k deťom nenásilná. Rešpektuje úroveň ich schopností. Učí ich samostatnosti. Dáva deťom pocítiť, že v živote niečo znamenajú a môžu toho veľa dokázať, pokiaľ samé budú chcieť. Nedovolí im zlyhanie, nájde a podporí ich silné stránky, na ktorých začne budovať ich sebavedomie. Vštepuje im základy slušného správania. Učí ich pracovať s emóciami a primerane sa správať v rôznych dôležitých situáciách. Formuje z nich osobnosti, ktoré sa postupom času naučia orientovať nie len v sebe samotnom, ale aj v živote. To všetko sa deje v príjemnej atmosfére a bez nátlaku. Správny prístup sprostredkovateľa je k týmto deťom láskavý. A takýto pocit vo svojom živote vo väčšine prípadov nikdy tieto deti nezažili.

Veľká Ida, jún 2018

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union